

УДК 378.015.3:005.32
DOI: 10.26565/2225-7756-2019-66-03

Особливості навчальної мотивації студентів

Коробкіна Регіна Сергіївна, студентка факультету психології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи 4, Харків, 61022.

Rehina Korobkina, Student of the Faculty of Psychology V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022.

Коробкина Регина Сергеевна, студентка факультета психологии Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина, площадь Свободы 4, Харьков, 61022.

korobkinaregina@gmail.com

Невоенна Олена Анатоліївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, майдан Свободи 4, Харків, 61022.

Olena Nevoynna, Candidate of Psychological Science, Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of General Psychology, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022.

Невоенная Елена Анатольевна, кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры общей психологии Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина, площадь Свободы 4, Харьков, 61022.

ORCID 0000-0002-7578-9902
oenevoenna@karazin.ua

Анотація. У даній статті розглянуті особливості структури навчальної мотивації студентів 1 і 4 курсів. Проведене дослідження показало, що навчальна мотивація студентів характеризується досить високим рівнем пізнавального інтересу, зацікавленості навчанням, творчої самореалізації і прагненням стати компетентним фахівцем. Проте, протягом навчання в структурі навчальної мотивації спостерігаються зміни. Так для студентів першокурсників характерний високий рівень зацікавленості, потреба в саморозвитку, ідеалізація навчального процесу та навчання, окрім цього висока орієнтація на зовнішню привабливість та престижність обраної професії. У той час як для студентів четвертого курсу характерно більший реалістичний погляд на труднощі і особливості навчання в закладах вищої освіти, вони здебільшого орієнтовані на розвиток та самореалізацію у професійному плані, тому для них характерне зниження навчально-пізнавальних мотивів.

Ключові слова: навчальна мотивація, зовнішні мотиви, внутрішні мотиви, студенти.

В данной статье рассмотрены особенности структуры учебной мотивации студентов 1 и 4 курсов. Проведенное исследование показало, что учебная мотивация студентов характеризуется достаточно высоким уровнем познавательного интереса, заинтересованности обучением, творческой самореализацией и стремлением стать компетентным специалистом. Тем не менее, в течение обучения в структуре учебной мотивации наблюдаются изменения. Так для студентов первокурсников характерен высокий уровень заинтересованности, потребность в саморазвитии, идеализация учебного процесса и обучения, кроме этого высокая ориентация на внешнюю привлекательность и престижность выбранной профессии. В то время как для студентов четвертого курса характерно более реалистичный взгляд на трудности и особенности обучения в учреждениях высшего образования, они в основном ориентированы на развитие и самореализацию в профессиональном плане, поэтому для них характерно снижение учебно-познавательных мотивов.

Ключевые слова: учебная мотивация, внешние мотивы, внутренние мотивы, студенты.

This article describes the features of the structure of educational motivation of students of 1st and 4th courses. The study showed that the learning motivation of students is characterized by a fairly high level of cognitive interest, interest in learning, creative self-realization and the desire to become a competent specialist. However, changes in the structure of learning motivation are observed during the training. So for first-year students there is a high level of interest, the need for self-development, the idealization of the educational process and training, besides, a high orientation towards the external attractiveness and prestige of the chosen profession. While fourth-year students are characterized by a more realistic view of the difficulties and peculiarities of studying in higher education institutions, they are mainly focused on development and self-realization in

professional terms, therefore, they are characterized by a decrease in educational and cognitive motives. First-year students act as more active and active in relation to educational and cognitive activity; they rely on their expectations and ideas about the profession they have chosen and about their studies at the university. While fourth-year students are already less reliant on their ideas about the profession, they saw from the inside how the learning process goes, and imagine what their profession will be like. By this time, fourth-year students may refuse the profession chosen four years ago, search for themselves in other specialties, or vice versa, seek and try themselves in professional activities. The results obtained can be a guide to action regarding the formation of such learning conditions that will contribute to the creative development and professional realization of students. The results obtained are a guide to action in studying the mechanisms, causes, place and role of educational motivation in the structure of modern student's motivation. After all, understanding the specific structure of students' educational motivation makes it possible to understand how to organize the educational process in order to maintain cognitive interest in students during their studies

Keywords: educational motivation, external motivation, internal motivation, students.

Мотиваційні зміни грають важливу роль в здійсненні ефективної діяльності (навчальної, професійної, трудової, спортивної та ін.) запускаючи, направляючи і регулюючи її виконання. Навчання студентів у виші розглядається у численних дослідженнях В.С. Аванесова, Р.В. Габдреева, М.І. Дьяченко, Г.В. Ікріна, В.Т. Лісовського, С.Д. Смирнова, В.Я. Якуніна та ін. Праці А.К. Маркової присвячені формуванню мотивації навчання школярів, В.Г. Леонтьєв заострює увагу на формуванні потреб, А.О. Вербицький і Н.А. Бакшаєва – на проблемі формування навчальної мотивації в контекстному навчанні. У роботах Р.І. Цветкової та Г.І. Щукіної розглядаються загальні питання формування мотивації студентів [14]. Саме те, на які саме мотиви спирається студент під час навчання, що саме його стимулює та підштовхує у процесі отримання нових знань та під час його знаходження у закладі вищої освіти, дозволяє зрозуміти ті проблеми, які виникають під час отримання студентами нових знань та вмій у ЗВО.

Мотиви, на які спирається майбутній студент під час вибору своєї професії, дуже часто можуть вплинути на подальше ставлення людини до навчання. Якщо вона самостійно обирає професію, відчуває зацікавленість та розуміє, що має певні здібності та потенціал, який може розкритися саме в цій сфері, вивчає певну інформацію та готується до роботи, прислухається до власних відчуттів та думок, то мотивація такого студенту на початку свого навчання здебільшого буде спрямована внутрішніми факторами. Хоча навіть у випадку самостійного вибору професії студентом, не завжди можна отримати внутрішньо вмотивовану людину, часто перші роки навчання відкривають перед студентами усю специфіку їх майбутньої роботи, руйнують створені у юнацтві ілюзії та замінюють їх на реалії, які не кожен може прийняти, через що інтерес та бажання навчатися можуть знижуватися. Окрім цього, зараз студенти часто обирають майбутню професію, орієнтуючись або на бажання батьків, або на поради родичів чи друзів, або виходячи з того, де найбільш легкий вступ до вишів, або попит на яку професію є найбільшим у даний момент. Такий вибір, орієнтований здебільшого на зовнішні умови, дуже часто виключає аналіз власних потреб чи бажань або можливостей до реалізації власних здібностей, що призводить до того, що студенти обирають сферу, яка їм зовсім не цікава та в якій вони не відчувають себе комфортно. Навчання для них охоплює лише отримання балів, закінчення семестру без двійок, а також пошук можливостей для отримання стипендії. Вони не відчувають зацікавленості у навчанні, часто відволікаються, виконують завдання здебільшого, щоб отримати бал, не заглиблюються у тему і не намагаються відшукати щось цікаве для себе, вони також можуть кидати навчання, приділяючи більше уваги роботі, часто зовсім не пов'язаною зі сферою початкової діяльності.

Серед різноманітних мотивів навчання прийнято, зокрема, виділяти зовнішні та внутрішні мотиви. Л. М. Фрідман (1997, що цитується у статті Т.Д. Дубовицької, 2002) так характеризує їх відмінність: «Якщо мотиви, що спонукають дану діяльність, не пов'язані з нею, то їх називають зовнішніми по відношенню до цієї діяльності; якщо ж мотиви безпосередньо пов'язані з самою діяльністю, то їх називають внутрішніми» [5]. Мотив є внутрішнім, якщо він збігається з метою діяльності. Тобто в умовах навчальної діяльності оволодіння змістом навчального предмета виступає одночасно і мотивом, і метою. Внутрішні мотиви пов'язані з пізнавальною потребою суб'єкта, задоволенням, яке отримується від процесу пізнання. Оволодіння навчальним матеріалом служить метою навчання, яке в цьому випадку починає носити характер навчальної діяльності. Учень безпосередньо включений в процес пізнання, і саме це приносить йому емоційне задоволення. Домінування внутрішньої мотивації характеризується проявом власної активності учня в процесі навчальної діяльності. Зовні вмотивованою навчальною діяльністю стає за умови, що оволодіння змістом навчального предмета служить не метою, а засобом досягнення інших цілей. Це може бути отримання гарної оцінки (атестата, диплома), стипендії, похвали, визнання товаришів, підпорядкування вимогам педагога та ін. При зовнішній мотивації знання не виступає метою навчання, учень відчужений від процесу пізнання, він не є внутрішньо вмотивованим, а зміст навчальних предметів не стає особистісної цінністю [5, с.1].

Проблема навчальної мотивації студентів в більшій мірі визначається тим, що студенти здебільшого орієнтуються на зовнішні чинники під час навчання, не відчувають єдності з тою діяльністю, яку вони виконують, їх важко зацікавити предметами, які вони вивчають у виші. Тому створення умов для творчої реалізації, зацікавленості, стимуляція активності, спрямованої на результат, формування позитивного образу професії та надання можливостей студенту розкрити себе, проявити власну компетентність та самостійність під час вирішення учбових завдань – є важливою задачею педагогів у закладі вищої освіти.

Для сучасного світу важливо, аби майбутній фахівець був активним, компетентним, розумів всі

тонкощі обраної ним сфери діяльності, при цьому мав початкові знання з інших галузей. Щоб отримати такого спеціаліста потрібно створити такі умови, під час яких рівень навчальної активності та мотивації студента буде найвищим. Але перед цим потрібно зрозуміти, які саме структури навчальної мотивації студентів є провідними, чому краще приділити увагу, аби забезпечити найвищий рівень навчальної мотивації студентів, розуміти, яким чином змінюється мотивація впродовж навчання та які відмінності існують у структурі навчальної мотивації студентів, які тільки переступили поріг ЗВО та тих, хто готується його покинути. Під час навчання у виші на діяльність студента впливають різні мотиви одночасно, тим самим формуючи неповторну та унікальну структуру мотивів, які визначають подальшу активність та діяльність майбутнього фахівця. В дослідженнях навчальної мотивації студентів, які були проведені в останні роки, автори наголошують, що найкращим варіантом є формування у студентів внутрішньої мотивації. Це пов'язано з тим, що внутрішня мотивація реалізується в самостійному пошуку інформації відносно навчальних матеріалів та сприяє появі відчуття задоволення та радості від виконання навчальних завдань, відчуття компетентності та саморегулювання власної пізнавальної активності.

Результати. Питання, які ми поставили в нашій роботі визначили основну мету, яка полягає у вивченні особливостей навчальної мотивації студентів на початку та наприкінці навчання у ЗВО. Для реалізації мети ми підбрали комплекс методик: семантичний диференціал Ч.Осгуда, опитувальник спрямованості учбової мотивації (Т.Д. Дубовицької), мотивація учіння студентів (М.В. Овчиннікова, С.О. Пакуліна, С.М.Кетько), методика вивчення мотивів учбової діяльності (А.О. Реан та В.О.Якунін в модифікації Н.Ц. Бадмаєвої), шкала академічної мотивації (Т.О. Гордєєвої, О.А. Сичова і Е.Н. Осина), методика вивчення мотивації навчання у вузі (Т.І. Ільїна), використано пакет статистичних програм IBM SPSS Statistics 22, кореляційний аналіз Спірмена та критерій Манна-Уїтні. Вибірку склали студенти 1 та 4 курсів, які навчаються за рівнем вищої освіти бакалавр. Дослідження в зазначених групах проводилося у осінньому семестрі до початку зимової екзаменаційної сесії.

За результатами кореляційного аналізу ми визначили наступні особливості навчальної мотивації студентів першого курсу (див. таблицю 1)

Таблиця 1

Показники кореляційних зв'язків між параметрами методики шкала академічної мотивації та показниками навчальної мотивації студентів 1 курсу

	пізнавальна	самоповаги	амотивація
спрямованість навчальної мотивації	0,493		
шкала «оволодіння професією»		0,446	-0,474
зовнішні професійні мотиви		0,470	
мотиви престижу		0,519	
професійні мотиви			-0,446
мотиви творчої реалізації		0,452	
навчально-пізнавальні мотиви		0,624	-0,522

$p \leq 0,01$

Виявлено позитивний взаємозв'язок (0,493, $p \leq 0,01$) між показником пізнавальної мотивації та показником спрямованості навчальної мотивації. Це означає, що першокурсники зацікавлені у вивченні нового, навчання у виші є для них пріоритетним та важливим. Для них відкрився цілий світ нових можливостей та інформації і вони самі хочуть його дослідити. Дані статистичного аналізу свідчать про наявність зв'язку між параметром мотив самоповаги та такими показниками: шкала «оволодіння професією» (0,446, $p \leq 0,01$), зовнішні професійні мотиви (0,470, $p \leq 0,01$), навчально-пізнавальні (0,624, $p \leq 0,01$) та мотиви престижу (0,519, $p \leq 0,01$) і творчої реалізації (0,452, $p \leq 0,01$). Це означає, що відчуття самоповаги тісно пов'язане з проявом професійних навичок, прагненням до навчання та творчої реалізації. Першокурсники мріють про те, як вони отримають професією, як матимуть престижну роботу та будуть реалізовувати власні ідеї, як стануть компетентними фахівцями, і будь-який прояв виконання цих мрій та прагнень призводить до підняття поваги студентів до самих себе, вони починають відчувати власну значущість та компетентність. Виявлено зв'язок між показником амотивації та такими показниками: шкала «оволодіння професією» (-0,474, $p \leq 0,01$), професійними (-0,446, $p \leq 0,01$) та навчально-пізнавальними (-0,522, $p \leq 0,01$) мотивами. Це означає, що зменшення зацікавленості професією, небажання навчатися та втрата інтересу до бачення себе у майбутньому, як фахівця, призводить до зменшення прояву таких мотивів, як професійних та навчально-пізнавальних, які в свою чергу зменшують бажання оволодіти професією та ставати спеціалістом. В той час, як збільшення прояву цих показників призводить до того, що студенти втрачають відчуття амотивації, вони стають більш включеними у навчання та починають шукати шлях до оволодіння обраною професією. Дані проведеного статистичного аналізу свідчать про наявність взаємозв'язку (0,600 $p \leq 0,01$) між мотивом творчої реалізації та активністю поняття «навчання» (семантичний диференціал). Першокурсники, намагаючись реалізувати свій творчий потенціал в рамках навчання не пасивно чекають, аби хтось щось зробив за них, а активно створюють нові ідеї, надихаються на нові звершення, які можуть допомогти їм стати гарним професіоналом у майбутньому та реалізувати самих себе. Отже для студентів першого курсу характерно наявність пізнавальної мотивації та активність, зацікавленість у становленні себе, як професіоналів. Зовнішньо орієнтовані мотиви впливають на пошук престижної професії, вибір вишу та

спеціальності, в той час, як внутрішньо орієнтовані мотиви сприяють активності та прояву пізнавального інтересу, зацікавленості у вивченні нового та творчій реалізації свого потенціалу.

За результатами кореляційного аналізу ми визначили наступні особливості навчальної мотивації студентів четвертого курсу (див. таблицю 2)

Таблиця 2

Показники кореляційних зв'язків між параметрами методики шкала академічної мотивації та показниками навчальної мотивації студентів 4 курсу

	саморозвитку	амотивація	мотив творчої реалізації
спрямованість навчальної мотивації		-0,634	
мотиви уникнення		0,576	
професійні	0,498		
навчально-пізнавальні	0,526		
внутрішні реально діючі мотиви навчання			0,458
зовнішні професійні мотиви	0,515	-0,491	

$p \leq 0,01$

Дані статистичного аналізу свідчать про наявність взаємозв'язків між показником мотиву саморозвитку та професійними (0,498, $p \leq 0,01$), навчально-пізнавальними (0,526, $p \leq 0,01$) та зовнішніми професійними (0,515, $p \leq 0,01$) мотивами. Студенти четвертого курсу бачать здебільшого свій розвиток та зростання у професійній сфері, що виявляється у такій їх зацікавленості в ній, при цьому ця зацікавленість може не обмежуватися межами університету, що говорить про бажання самих студентів четвертого курсу про пошук себе у обраній сфері, пошук цікавих тенденцій, інформації, яка була б їм цікава. Зафіксовано наступні взаємозв'язки між показником амотивації та мотивом уникнення (0,576 $p \leq 0,01$), спрямованістю навчальної мотивації (-0,634, $p \leq 0,01$) та зовнішніми професійними мотивами (-0,491, $p \leq 0,01$). Студенти четвертого курсу не відчують у собі ресурсів для реалізації внутрішньо вмотивованої поведінки у сфері навчання, вони залежні від зовнішніх факторів у сфері навчання, уникають можливо самої ситуації навчання та намагаються не поглиблюватися у неї, при цьому, що стосується зацікавленістю у професійному зростанні та роботи над собою у цьому руслі, то студенти четвертокурсники зацікавлені у тому, аби обрана професія надихала їх, розкривала їх потенціал та керувалась не скільки зовнішніми факторами, скільки внутрішнім бажанням самих студентів працювати. Отримано зв'язок (0,458 $p \leq 0,01$) між показником творчої реалізації та внутрішніми реально діючими мотивами, що може говорити про те, що студенти готові поринати з головою у навчання у ситуаціях, коли вони мають свободу вибору та творчу реалізацію, коли їх ідеї зустрічають схвалення від викладача, коли вони можуть вільно творити та бути креативними. Тобто, у студентів четвертого курсу спостерігається зміна вектору спрямованості мотивації з навчально-пізнавальних мотивів до мотивів професійного становлення, вони більше зацікавлені в тому, аби починати реалізувати себе у обраній професії, приділяючи навчанню менше часу.

Результатами порівняльного аналізу, який проведений за критерієм Мана-Уїтні, було виявлено наступні відмінності у навчальній мотивації студентів перших та четвертих курсів (див. таблицю 3)

Таблиця 3

Показники відмінностей між параметрами навчальної мотивації студентів 1 та 4 курсів

	$U_{\text{емпіричне}}$	Rank-sum	
		1 курс	4 курс
амотивація	176,5	737,5	1342,5
мотив престижу	309	1275	805
навчально-пізнавальний мотив	222,5	1361,5	718,5
СД, активність	303,5	1280,5	799,5
зовнішні реально діючі мотиви навчання	275	1309	771

$p \leq 0,01$

Визначені відмінності вказують на той факт, що студенти перших курсів виявляють більшу активність у навчальній сфері, вони зацікавлені більшою мірою у пізнанні тих матеріалів, які надають їм викладачі. Вони виявляють власну активність набагато частіше ніж студенти четвертих курсів, для яких навчання стало вже рутинною та буденністю, і які вже витрачають на нього менше власних ресурсів. Для студентів 4 курсу властивий значно вищий рівень амотивації, навчання вже перестає виступати тим рушійним механізмом до пошуку знань, себе у професії. Вони вже перестали сприймати обрану професію крізь «рожеві окуляри», а побачили її у всій красі та з усіма складнощами та особливостями. Саме в цей час більшість розуміє іноді помилковість власного вибору та починає новий пошук себе, професії, вони намагаються знайти саме те, що могло би задовольнити їх, а отже приділяють менше уваги навчанню, виконуючи лише формальні обов'язки: відвідування лекцій та семінарів, виконання домашніх завдань та звітів тощо.

Що стосується студентів першого курсу, то у них, навпаки, рівень амотивації значно нижчий, бо вони, переступивши поріг ЗВО, зацікавлені у тому, аби знати та вивчати якомога більше, тому у них високі показники активності та навчально-пізнавальної мотивації. Закінчивши нещодавно школу, вони ще не мали змоги побачити реальну сутність обраної ними професії, вони дивляться на неї скрізь рожеві окуляри та бачать лише ідеалізований образ, думають, що під час навчання викладачі відкриють їм все таємниці, які дозволять першокурсникам стати гарними спеціалістами. Таке бачення природне: вибір професії у першокурсників часто ґрунтується на зовнішніх привабливих атрибутах професії, її поширеності серед інших студентів, престижу.

Висновки. Таким чином ми отримали наступні висновки щодо навчальної мотивації студентів. Для студентів 1 та 4 курсів характерно високий рівень самоповаги, прагнення до саморозвитку та творчої реалізації себе, позитивна оцінка навчання та прояв активності до пізнання та отримання досягнень у сфері навчання, вони хочуть як отримати диплом, так і реалізувати себе у якості професіонала, бути компетентними фахівцями. Студентам властиві як зовнішньо орієнтована мотивація на престиж, отримання оцінок та досягнень, які будуть схвалені у межах навчання, так і внутрішньо орієнтована, що виявляється у власному бажанні пізнавати та навчатися, ставати гарним професіоналом. Впродовж навчання у структурі навчальної мотивації студентів відбуваються зміни, що безпосередньо пов'язане з розумінням того, що є навчання в ЗВО. Студенти першокурсники характеризуються високим рівнем зацікавленості, потребою у саморозвитку та самоповазі, можливості реалізувати потребу у пізнанні та професійному становленні. Першокурсники, ще не зіштовхнувшись і не побачивши усіх особливостей навчання в межах обраної професії ще дивляться на це все скрізь «рожеві окуляри», у них склався лише ідеальний образ професії, студентського життя на основі зовнішньої інформації і вони ще не встигли побачити за цим образом щось реальне. Їм подобається навчатися, дізнаватися щось нове, першокурсники зацікавлені у самому процесі навчання. Для студентів 4 курсу характерно підвищений рівень амотивації, екстернальної мотивації та мотиву уникнення. Четвертокурсники розуміють як складнощі та особливості навчання у ЗВО, так і складнощі та особливості обраної професії, вони реально оцінюють власні можливості та ті можливості, які надаються в ЗВО, більше спрямовані на пошук себе поза його межами, на становлення себе професіоналом в обраній сфері, але вже меншою мірою вони спираються на процес навчання у ЗВО, який перестав виступати єдиним фактором у розвитку себе як фахівця. Отримані результати є керівництвом до дій у вивченні механізмів, причин, місця та ролі навчальної мотивації у структурі мотивації сучасних студентів. Адже розуміння специфіки структури навчальної мотивації студентів дозволяє зрозуміти, яким чином потрібно організувати навчальний процес, аби підтримувати пізнавальний інтерес у студентів протягом навчання.

Література

1. Аванесов В. С. Общая психодиагностика / В. С. Аванесов, А. А. Бодалев, В. В. Столин. – СПб.: Издательство «Речь», 2000. – 440 с.
2. Бугрименко А. Г. Внутренняя и внешняя учебная мотивация студентов педагогического вуза / А. Г. Бугрименко // Психологическая наука и образование. – 2006. – Т. 11. – № 4. – С. 51–60.
3. Гордеева Т. О. Внутренняя и внешняя учебная мотивация студентов: их источники и влияние на психологическое благополучие / Т. О. Гордеева, О. А. Сычев, Е. Н. Осин // Вопросы психологии. – 2013. – № 1. – С. 35–45
4. Гордеева Т. О. Опросник «шкалы академической мотивации» / Т. О. Гордеева, О. А. Сычев, Е. Н. Осин // Психологический журнал. – 2014. – № 4. – Т. 3. – С. 96–107.
5. Дубовицкая Т. Д. Методика диагностики направленности учебной мотивации / Т. Д. Дубовицкая // Психологическая наука и образование. – 2002. – № 2. – С. 42–45.
6. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учебник для вузов / И. А. Зимняя. – 2-е изд., доп., испр. и перераб. – Москва : Издательская корпорация «Логос», 2000. – 384 с.
7. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб., 2000. – 512 с.
8. Ильина Т. И. Методика изучения мотивации обучения в вузе [Электронный ресурс] / Т. И. Ильина. – Режим доступа : <http://testoteka.narod.ru/ms/1/05.html> (дата обращения 31.05.2018)
9. Карпова Е. В. Структура и генезис мотивационной сферы личности в учебной деятельности : автореф. дис. ... доктора психол. наук ; спец. : 19.00.07 – педагогическая психология / Е. В. Карпова. – Ярославль, 2009. – 42 с.
10. Климчук В. О. Внутрішня мотивація учбової діяльності молоді: теорія, методика, програма розвитку : монографія / В. О. Климчук, В. В. Горбунова. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 110 с.
11. Методика для диагностики учебной мотивации студентов (А. А. Реан и В. А. Якунин, модификация Н. Ц. Бадмаевой) / Бадмаева Н. Ц. Влияние мотивационного фактора на развитие умственных способностей : монография / Н. Ц. Бадмаева. – Улан-Удэ, 2004. – С. 151–154
12. Мильман В. Э. Внутренняя и внешняя мотивация учебной деятельности / В. Э. Мильман // Вопросы психологии. – 1987. – № 5.
13. Митина А. М. Зарубежные исследования учебной мотивации взрослых / А. М. Митина // Вестник Моск. ун-та. Сер. 14: Психология. – 2004. – № 2.
14. Овчинников М. В. Динамика мотивации учения студентов педагогического вуза и её формирование : автореф. дис. ... канд. психол. наук / М. В. Овчинников. – Екатеринбург, 2008. – 26 с.
15. Пакулина С. А. Адаптивные способности студентов педагогического вуза: структура, факторы

и средства развития / С. А. Пакулина. – Москва : Изд-во Современ. гуманитар. ун-та, 2008. – 200 с.

16. Пакулина С. А. Методика диагностики мотивации учения студентов педагогического вуза / С. А. Пакулина, С. М. Кетко // Психологическая наука и образование. – 2010. – № 1. – С. 1–11.

17. Реан А. А. Психология личности / А. А. Реан. – СПб. : Питер, 2013. – 288 с.

18. Серкин В. П. Психосемантика: учебник и практикум для бакалаврата и магистратуры / В. П. Серкин. – Москва : Изд-во Юрайт, 2016. – С. 178–183.

19. Larry Hjelle. Personality Theories: Basic Assumptions, Research, and Applications / Larry A. Hjelle, Daniel J. Ziegler. – 3-rd ed. – 1992. – 402 p.

References

1. Bodalev A.A., Stolin V.V., Avanesov V.S. (2000) Obshchaya psikhodiagnostika. Spb.: Izdatelstvo «Rech». 440 s.

2. Bugrimenko A.G. (2006) Vnutrennyaya i vneshnyaya uchebnaya motivatsiya studentov ped. VNZ.

3. Gordeyeva T.O., Sychev O.A., Osin E.N. (2013) Vnutrennyaya i vneshnyaya uchebnaya motivatsiya studentov: ikh istochniki i vliyaniye na psikhologicheskoye blagopoluchiye // Voprosy psikhologii. №1. S. 35–45

4. Gordeyeva T.O., Sychev O.A., Osin E.N. (2014) Oprosnik «shkaly akademicheskoy motivatsii» // Psikhologicheskii zhurnal. tom 35. №4. S. 96–107.

5. Dubovitskaya T. D. (2002) Metodika diagnostiki napravlenosti uchebnoy motivatsii / T. D. Dubovitskaya. // Psikhologicheskaya nauka i obrazovaniye. №2. S. 42–45

6. Zimnyaya I.A. (2000) Pedagogicheskaya psikhologiya. Uchebnik dlya vuzov. Izd. vtoroye. dop.. ispr. i pererab. M.: Izdatelskaya korporatsiya «Logos». 384 s.

7. Ilin E. P. (2000) Motivatsiya i motivy. SPb. 512 s.: il. (Seriya «Mastera psikhologii»)

8. Ilina T. I. Metodika izucheniya motivatsii obucheniya v vuze. Retrieved from <http://testoteka.narod.ru/ms/1/05.html>.

9. Karpov E.V. (2009) Struktura i genezis motivatsionnoy sfery lichnosti v uchebnoy deyatel'nosti.

10. Klymchuk V.O., Horbunova V.V. (2014) Vnutrishnia motyvatsiia uchbovoi diialnosti molodi: teoriia, metodyka, prohrama rozvytku: Monohrafiia. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 110 s., il.

11. Metodika dlya diagnostiki uchebnoy motivatsii studentov (A.A.Rean i V.A.Yakunin. modifikatsiya N.Ts.Badmayevoy)/ Badmayeva N.Ts. (2004). Vliyaniye motivatsionnogo faktora na razvitiye umstvennykh sposobnostey: Monografiya. Ulan-Ude. S.151-154

12. Milman V. E. (1987) Vnutrennyaya i vneshnyaya motivatsiya uchebnoy deyatel'nosti// Voprosy psikhologii. №5.

13. Mitina A. M. (2004). Zarubezhnyye issledovaniya uchebnoy motivatsii vzroslykh/ A. M. Mitina // Vestnik Mosk. un-ta. Ser.14. Psikhologiya. № 2

14. Ovchinnikov M. V. (2008) Dinamika motivatsii ucheniya studentov pedagogicheskogo vuza i eye formirovaniye. Diss. ... kand. psikhol. nauk.

15. Pakulina S. A. (2008) Adaptivnyye sposobnosti studentov pedagogicheskogo vuza: struktura. faktory i sredstva razvitiya. M.

16. Pakulina S. A. (2010) Metodika diagnostiki motivatsii ucheniya studentov pedagogicheskogo vuza / S. A. Pakulina, S. M. Ketko. // Psikhologicheskaya nauka i obrazovaniye. №1. S. 1–11.

17. Rean A.A. (2013) Psikhologiya lichnosti. SPb: Piter. 288 s.: il. (seriya «Mastera psikhologii»).

18. Serkin. V. P. (2016) Psikhosemantika : uchebnik i praktikum dlya bakalavrata i magistratury /V. P. Serkin. Seriya: Bakalavr i magistr. Akademicheskii kurs. M.: Izdatelstvo Yurayt. 178-183 s.

19. Larry Hjelle, Daniel Ziegler (1992) «Personality Theories: Basic Assumptions, Research, and Applications», 3th ed.